

Оксана ПОКЛОНСЬКА

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін

Єлизавета КОСЕНКО

студентка ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ПИТАННЯ ДЕОНТОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ

Деонтологія, як розділ етичної теорії, є одним з найважливіших аспектів роботи нотаріуса. Це вчення було предметом кількох міжнародних семінарів, але, на жаль, не було предметом детального дослідження в Україні, як предметом врегулювання відносин. Деонтологія – це абсолютно новий термін для українських нотаріусів. Вона визначається як сукупність етичних зобов'язань нотаріуса перед адресованими йому особами та його колегами. Це вчення також визначає дії, що порушують професійну честь та гідність, що тягнуть за собою притягнення до дисциплінарної відповідальності. Деонтологія – це етика поведінки нотаріуса.

Українські юристи в галузі нотаріату ще не мають власного кодексу етики, але це не означає, що етичну поведінку в Україні можна ігнорувати. Ці етичні норми частково розроблені та певною мірою відображені в чинному законодавстві. Проте з розвитком нотаріальної діяльності виникають проблеми, які не притаманні державному нотаріату, і не можуть, на жаль, бути вирішені законом у перехідний період.

Нотаріуси канадської провінції Квебек прийняли Деонтологічний Кодекс, який узагальнює поняття загальних обов'язків та правил поведінки нотаріуса таким чином:

- обов'язки перед громадськістю й суспільством;
- обов'язки перед особами, які звертаються до нотаріуса;
- обов'язки щодо професії [1, с. 44].

По-перше, обов'язки перед громадськістю та суспільством полягають у тому, що нотаріуси зобов'язані підтримувати всі заходи щодо підвищення якості та доступності своїх професійних послуг, підвищення рівня своїх знань та обізнаності про свою професійну діяльність, сприяти позитивному ставленню до своєї професії та запобігати наклепу на професію. Вони повинні посприяти заходам підвищення юридичної грамотності населення з питань діяльності нотаріату, а також надання інформації відносно способів урегулювання правовідносин, що першочергово є предметом нотаріального провадження, – це обов'язок нотаріуса перед суспільством [4, с. 53].

По-друге, обов'язки перед клієнтом – це найважливіші обов'язки нотаріуса. У більшості випадків нотаріус спілкується з громадянами при вирішенні майнових питань, наприклад, укладання договорів управління майном, укладення прав на спадщину тощо. Обов'язком нотаріуса є надання громадянину допомоги у вчиненні нотаріальних дій на його вимогу відповідно до чинного законодавства та поточних цілей.

Проаналізувавши діяльність органів нотаріату в Україні, можна сказати, що обов'язки перед особами, які звертаються для вчинення нотаріальних дій, є найбільш урегульованими в нормативних актах. Наприклад, відповідно до ст. 8 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ, нотаріуси та інші посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, зобов'язані дотримуватись таємниці вчинення цих дій. Крім того, обов'язок зберігати таємницю вчинення нотаріальних дій поширюється також на осіб, яким відомо про вчинення нотаріальних дій у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, що накладає на нотаріусів додаткові обов'язки щодо належного підбору працівників [2].

Деонтологія виділяє три принципи, на яких базуються стосунки між нотаріусом та особою, що до нього звертається, будуються на чесності; доступність і ефективність; незалежність і безкорисливість [3, с. 20].

Щодо присяги нотаріуса, то сам її текст вже закріплює певні канони поведінки нотаріуса. Нотаріус України має розрізняти свої інтереси та інтереси особи, яка звертається до нього, керуючись тим, щоб саме інтереси останньої були як найкраще забезпечені. Передбачені законом персоніфіковані обмеження у праві вчинення нотаріальних дій – один із дійових засобів посилення об'єктивності нотаріуса (ст. 9 Закону України «Про нотаріат») [2].

Треба зазначити, що нотаріус не може вчиняти нотаріальні дії на своє ім'я та від свого імені, а також на ім'я та від імені своїх родичів. У відносинах з особами, які до них звертаються, нотаріус встановлює захист їх прав та законних інтересів, роз'яснює їхні права та обов'язки, попереджає їх про наслідки вчинення нотаріальних дій відповідно до їх обов'язку. З метою забезпечення об'єктивності та незалежності, держава забороняє нотаріусам перебувати в штаті інших державних і приватних підприємств та організацій, займатися підприємницькою та посередницькою діяльністю, а також здійснювати іншу оплачувану діяльність, крім нотаріальної, а також викладацької та наукової у вільний від роботи час. (ст. 3 Закону України «Про нотаріат») [2].

Ще важливо доповнити, що з ухваленням Закону України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року [5] та внесенням змін до Закону України «Про нотаріат» [2] нотаріус може бути в ролі медіатора після проходження відповідних курсів.

Підсумовуючи усе вищезазначене, треба зазначити, що в розмаїтті українського законодавства, а також в умовах невирішеності правових питань важливу роль відіграє нотаріальна практика. Формування такої нотаріальної практики можливе лише в умовах постійного спілкування, вислуховування різних думок та висновків дослідження. Все, що слугує утвердженню українського нотаріату як незалежного, об'єктивного органу, де працюють і повинні працювати люди високої професійної гідності, нам треба сприймати, берегти й застосовувати. І в цьому плані важливим буде вивчення питань деонтології, які визначають етику нотаріату, а також урахування досвіду іноземних нотаріусів.

1. Радзівська Л. К., Пасічник С. Г. Нотаріат в Україні. 2007. 339 с.
2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
3. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні : курс лекцій. Київ : МАУП, 2001. 120 с.
4. Гуледза А. Г. Нотаріальна діяльність в Україні: становлення, розвиток, удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2012. 187 с.
5. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Стелла ТУКІНА

студентка ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ**

Щодо правового розуміння комерційної таємниці, ноу-хау. Загалом чинне законодавство України та Цивільний кодекс зокрема підзвітні моделі германської (пандектної) системи права. Проте закордонний досвід окремих, досліджуваних нами держав цієї системи права, повинно беззаперечно впливати на формування сучасного українського законодавства про комерційну таємницю і ноу-хау. Удосконалення механізму цивільно-правового регулювання відносин інтелектуальної власності вимагає наявності відповідного комплексного підходу. У цьому аспекті доводиться констатувати, що зміни, які були внесені у законодавство України про інтелектуальну власність за останні роки, фокусуєтесь на вирішенні окремих питань, не містили цілісного, системного підходу, і як наслідок, не справили відчутного позитивного впливу на стан правової охорони інтелектуальної власності [1. с. 8]. Сучасне формування українського законодавства щодо комерційної таємниці і ноу-хау сприймає певний вплив досвіду та практики провідних країн світу. За останні роки, як зазначає Є. В. Измайлова, в різних державах ухвалено значну кількість нормативних актів, які регулюють інформаційні відносини.

Водночас варто звернути увагу на ключовий зміст сутності поняття комерційної